

VERBOND DER VLAAMSE ACADEMICI (VVA), benaming op 3 november 1960 aangenomen door het Algemeen Vlaams Oud-Hoogstudenten Verbond (AVOHV), een drukgroep van Vlaamse intellectuelen.

1. **ONTSTAAN EN GESCHIEDENIS.** Het AVOHV was op 2 mei 1951 ontstaan door de samensmelting van het Vlaams Oud-Hoogstudenten Verbond (VOHV) en het Katholiek Vlaams Oud-Hoogstudenten Verbond (KVOHV). Dit laatste had tijdens de oorlog opgehouden te bestaan en kon ingevolge de repressie niet onmiddellijk daarna weer van wal steken. Toch werd in die eerste na-oorlogse jaren de behoefte aan een Vlaamse drukgroep zeer sterk gevoeld. De eerste poging tot heroprichting van het KVOHV in 1948 door een aantal Vlaamse vooraanstaanden en vooroorlogse leden, die niet of niet meer in de gevangenis verbleven, had geen resultaat. Twee jaar later, in 1950, verwezenlijkte men te Antwerpen, onder impuls van mr. Walter Bouchery, de heropstanding van het Vlaams Oud-Hoogstudenten Verbond (VOHV) met als voorzitter dr. J.A. Spincemaille. Kort daarna en op initiatief van mr. Hendrik Borginon slaagde te Brussel de (tweede) poging tot heroprichting van het KVOHV, dat als voorzitter de Nobelprijswinnaar prof. dr. Corneel Heymans koos en zijn eerste algemene vergadering op 18 maart 1951 hield. De les van de oorlog en zijn naweën had de gedachten echter in zoverre verruimd, dat onmiddellijk onderhandelingen tot samensmelting van de beide verenigingen werden aangevat. Deze verliepen niet gemakkelijk, want er rezen van meet af aan twee grote discussiepunten. Vooreerst wilde de Antwerpse groep, in een streven naar doorbreken van de verzuiling, het predikaat „katholiek” niet handhaven. Ze wenste zonder ideologisch onderscheid open te staan voor alle Vlaamse intellectuelen en dit standpunt zou na heel wat discussie het pleit winnen. In feite betaalde het Belgisch episcopaat hierbij de eerste na-oorlogse tol voor zijn vijandige houding tegenover het vooroorlogse Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV), waarvan de afgestudeerden nu aantraden. De tweede moeilijkheid in de onderhandelingen was het federalisme. Het KVOHV wenste dit niet meer als standpuntbepaling in de statuten opgenomen te zien, hoewel het de idee van federalisme reeds lang voor 1940 ondubbelzinnig had gehuldigd. De invloed van de „verruimingspolitiek” van de CVP in die dagen was aan dit alles niet vreemd. In het akkoord dat ten slotte werd ondertekend, moesten de federa-

listen vrede nemen met een vage verwijzing naar de vooroorlogse doelstellingen van het KVOHV. Deze discussie sleepte nog lang aan, maar toch kon op 2 mei 1951 het Algemeen Vlaams Oud-Hoogstudenten Verbond (AVOHV) van wal steken met prof. dr. Corneel Heymans als voorzitter, dr. J.A. Spincemaille als ondervoorzitter, mr. Frans van der Elst als secretaris en Edward F. Brieven, penningmeester van het KVOHV sinds 1935, die in de oorlogs- en repressiejaren de gelden zorgvuldig had bewaard, als algemeen penningmeester.

Corneel Heymans, die een bijzonder moedig man was, ondertekende als voorzitter van het AVOHV achtereenvolgens een brief voor amnestie, gericht aan de koning, een aanklacht tegen de Belgische regering, gericht aan de UNO-commissie voor de rechten van de mens, en het manifest voor federalisme.

Hoewel het AVOHV, later VVA, in die eerste jaren nog weinig invloed had op de partijpolitieke mandatarissen, heeft het op onschatbare wijze bijgedragen tot het weer op gang brengen van de V.B. in de publieke opinie en vooral bij de Vlaamse intellectuelen. Heel wat vooraanstaanden hebben in zijn bestuur gezeteld en dit ook weer moeten verlaten, omdat, in het streven om los te staan van elke partijpolitiek, een parlementair mandaat onverenigbaar werd geacht met een aandeel in het bestuur van het verbond. Zo zou Frans van der Elst, die intussen voorzitter van de Volksunie was geworden, in 1957 ontslag nemen als secretaris. Ook Corneel Heymans trok zich datzelfde jaar terug als voorzitter. Hij werd opgevolgd door dr. Karel Goddeeris uit Kortrijk. Algemeen secretaris werd, tot zijn dood in 1970, Hendrik Aelvoet.

In 1963 werd prof. dr. Walter Opsomer algemeen voorzitter. Onder zijn mandaat werden de Vlaamse eisen door telkens andere initiatieven gestaag aan het publiek en aan de regering kenbaar gemaakt en werd de grondslag gelegd voor belangrijke verwezenlijkingen. Terzelfdertijd werd, vooral na Hertoginnedal, de koers steeds radicaler en ging het verbond zich steeds meer losmaken van aanvankelijk matigende invloeden. Tegen het eind van zijn mandaat verloor het VVA ook aan de groeiende Volksunie talrijke actieve bestuursleden, o.m. Hendrik Ballet, Eugeen de Facq, Wim Jorissen, Leo Wouters en Hugo Schiltz. In 1968 werd Walter Opsomer opgevolgd door mr. Paul Beeckman. In 1972 werd de gouvvoorzitter van Antwerpen, prof. dr. Piet Carpentier, tot algemeen voorzitter gekozen en in 1974 opgevolgd door de aftredende gouvvoorzitter van West-Vlaanderen, dr. André van Lerberghe.

2. POLITIEKE ACTIVITEITEN VAN HET AVOHV/VVA: ENKELE BELANGRIJKE DATA. Op 24 juni 1951 had te Brussel de eerste algemene vergadering plaats, waarop de volksvertegenwoordiger Jan Verroken over de taalgrenskwestie sprak. Dit werd aanleiding tot de oprichting van een taalgrenscommissie. Op 16 december 1951 had te Brussel een vergadering plaats in het teken van het federalisme, met medewerking van mr. Fernand Schreurs en prof. dr. Walter Couvreur, voorzitter van het Vlaams Komitee voor Federalisme. Deze federalistische manifestatie kreeg grote belangstelling, ook in de pers. Op 20 november 1952 werd door de algemene secretaris

Frans van der Elst een protestbrief opgesteld tegen het gevaarlijke wetsontwerp van de toenmalige minister van Justitie betreffende de zogenaamde „gemotiveerde genadebesluiten” die voor de getroffen neerkwamen op permanente vrijheidsberoving. De brief werd ondertekend door Corneel Heymans en 26 andere Vlaamse universiteitsprofessoren en was gericht aan de voorzitter van de Commissie voor de Rechten van de Mens. Het beruchte wetsontwerp is nooit wet geworden. Op 14 februari 1953 werd te Brussel een algemene vergadering gehouden waar een uiteenzetting gegeven werd door volksvertegenwoordiger Albert van den Berghe over de niet-toepassing van de taalwet van 1932 op het onderwijs te Brussel. Een studiecommissie werd opgericht om een wetsvoorstel uit te werken. Op 14 februari 1954 vond een huldebetoging voor pater Stracke plaats te Brussel. In hetzelfde jaar spraken op andere vergaderingen volksvertegenwoordiger R. van Elslande over culturele autonomie en burgemeester Lode Craeybeckx over de huidige stand van de Vlaamse Beweging. Op 23 januari 1955 had een hulde van Ernest Claes plaats met dr. Filip de Pillecyn als feestredenaar. Op 23 oktober 1955 was er een academische zitting in de aula van de Rijksuniversiteit te Gent ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van de vernederlandsing van de Gentse universiteit, waar de rector, prof. dr. J. Gilis, de benadeling van Vlaanderen in zijn rede over 25 jaar Vlaams Hoger Onderwijs aan de kaak stelde. In het voorjaar 1956 werd een vergadering voor amnestie gehouden met als spreker Walter Opsomer. Op 19 mei 1957 spraken mr. Edgard van Cauwelaert en mr. Daniel Deconinck over De Vlamingen en de Wereldtentoonstelling. In dit verband werden datzelfde jaar allerhande contacten opgenomen, o.m. met het Vlaams Economisch Verbond, de Vlaamse Volksbeweging, het Davidsfonds e.a., en talrijke protestbrieven geschreven.

Van 1957 af besteedde het VVA en vooral de spil ervan, de afdeling Antwerpen, zijn beste krachten aan wat de belangrijkste verwezenlijking zou worden: het afdwingen van een universiteit te Antwerpen. In deze strijd werd burgemeester Lode Craeybeckx van Antwerpen op dynamische wijze bijgestaan door de VVA-afdeling aldaar. Nadat J. Gilis, rector van de Rijksuniversiteit te Gent op de jaarvergadering van het VEV te Antwerpen op 18 mei 1957 gewezen had op de noodzaak van een universiteit in deze metropool, vormde het VVA Antwerpen een werkgroep, bestaande uit ir. J. de Cavel, dr. med. A. Ide, dr. jur. Walter Opsomer, dr. jur. Valeer Portier en dr. jur. Jozef Heinz. Deze laatste is jarenlang de stuwende kracht van de werkgroep gebleven en eigenlijk de enige redacteur van het Tijdschrift Universiteit Antwerpen, dat van 1960 tot '63 verscheen. Door de wet op de universitaire expansie van 27 april 1965 volgde uiteindelijk de oprichting van de kandidaturen aan het Rijksuniversitair Centrum Antwerpen (RUCA) en aan de Universitaire Faculteiten St.-Ignatius Antwerpen (UFSIA) en zes jaar later, volgens de wet van 7 april 1971, de oprichting van een enkelvoudige bovenbouw van licentiaten en doctoraten aan de Universitaire Instelling Antwerpen (UIA). Het VVA wil zich verder mede beijveren om zo spoedig mogelijk te

Antwerpen een Academisch Ziekenhuis tot stand te brengen.

3. POLITIEKE INVLOED VAN HET VVA. Ondanks geringe geldelijke middelen en het ontbreken van een patrimonium, is de invloed van het VVA niet te veronachtzamen. Uit de rijen van het VVA zijn tal van Vlaamse mandatarissen in verschillende partijen naar voren getreden. Als belangrijk onderdeel van zijn politieke actie heeft het VVA telkenjare verschillende moties en persmededelingen uitgegeven. Ook meer directe middelen werden vaak toegepast, zoals al dan niet open brieven of telegrammen aan de koning, de eerste minister of minister van bepaalde departementen. Vaak ook werd een officiële afvaardiging door de Centrale Raad naar de één of andere minister gestuurd. Het VVA was één van de eerste instanties om op te komen voor de splitsing der Leuvense Universiteit en waarschuwde in dit verband herhaaldelijk het Belgisch episcopaat. Ook voor de organisatie van de Universiteit Limburg heeft het VVA zich van het begin af ingespannen.

4. TIJDSCHRIFTEN EN PUBLIKATIES. Sinds de Tweede Wereldoorlog heeft het VVA talrijke publikaties en brochures uitgegeven. Het betrof meest actuele problemen zoals de repressie, de talentelling, de amnestie, de verfransing van Brussel, het federalisme enz. Vaak ging het hierbij om de teksten van redevoeringen of vergaderingen, in de schoot van het VVA gehouden. De formule van het verenigingstijdschrift heeft in de loop der jaren enkele veranderingen ondergaan. Een tijdlang waren de leden geabonneerd op een bestaand tijdschrift zoals Wetenschappelijke Tijdingen of Neerlandia. Tusschenin en daarna verscheen een eigen mededelingenblad, dat sinds 1970 de naam draagt ViVat Academia. De opeenvolgende redacteuren waren Marcel Reynders, Jozef Heinz, Walter Opsomer en Piet Carpentier. Vermeldenswaard is de brochure: Op zoek naar de weggesleepten van mei '40, de tekst van een voordracht door Hendrik Borginon, verschenen in 1973. De publikatie van dergelijke VVA-monografieën zal worden voortgezet. In voorbereiding zijn brochures over de studentenrevolte te Leuven in 1924 (P. Beeckman), over de totstandkoming van het Academisch Ziekenhuis te Gent (L. Elaut) en over de geschiedenis van het VVA.

5. UITBOUW VAN GOUWEN EN AFDELINGEN. In alle afdelingen en gouwen vinden geregeld culturele manifestaties plaats. Van alle afdelingen is Antwerpen steeds de meest actieve en de meest invloedrijke geweest. Haar organisatie en uitbreiding heeft sinds de Tweede Wereldoorlog een ononderbroken opgang vertoond. Een al veel eerder bestaande academische vereniging, Campinia Academica, heeft zich in de loop van de jaren 1960 als autonome afdeling definitief bij de afdeling Antwerpen en bij het VVA aangesloten. Zo ontstond de gouw Antwerpen, die op dit ogenblik vier afdelingen telt: Antwerpen (stad), Campinia Academica (Herentals-Turnhout), Taxandria (Voor- en Noorder-Kempen), opgericht in 1970, en Klein-Brabant (Bornem en omgeving), opgericht in 1971.

Voor de andere gouwen van het VVA had de uitbreiding vaak een meer wisselvallig verloop. In de latere jaren 1960 was vooral een sterke groei van de gouw West-Vlaanderen opvallend. Een ver-

gadering, gewijd aan de overheveling van de Franstalige afdeling der universiteit Leuven in De Wikings, te Kortrijk op 9 december 1966, leidde tot een heropleving, zodat West-Vlaanderen nu van alle gouwen het grootste ledenaantal telt, verdeeld over vijf afdelingen: Brugge, Ieper, Kortrijk, Oostende-Veurne-Diksmuide en Roeselare. De gouw Brabant bestaat uit de afdeling Brussel en Oost-Brabant. De gouwen Oost-Vlaanderen en Limburg hebben nog geen onderafdelingen.

6. AARD EN STATUTEN. Het VVA is toegankelijk voor alle afgestudeerden van universiteiten of instellingen op universitair niveau. Uit de statuten - in 1969 herzien en in 1974 aangevuld - citeren we enkele kenmerkende beginselen. Het VVA staat op een pluralistische basis, staat buiten de partijpolitiek, aanvaardt de democratische beginselen en streeft naar een verenigd Europa der volkeren. Het postuleert daarbij de voorafgaande hervorming van de unitaire Belgische staat en stelt voorop, dat het Vlaamse volk zijn lotsbestemming in eigen hand moet hebben.

Het VVA heeft een federatieve structuur: de gewestelijke of lokale afdelingen zijn verenigd tot één gouwbond, de vijf gouwbonden vormen het eigenlijke Verbond. Dit wordt geleid door een Centrale Raad, waarin afgevaardigden zetelen uit alle afdelingen. Uit hun midden kiest de Centrale Raad op gestelde termijnen een voorzitter en een dagelijks bureau. Het VVA huldigt de volgende doelstellingen. Naar buiten wil het de geautoriseerde tolk zijn van de opinie der Vlaamse intellectuelen bij alle gelegenheden die het bestaan en de ontwikkeling van de Vlaamse volksgemeenschap betreffen. Naar binnen wil het bij zijn leden de opinievorming behartigen, het nationaal bewustzijn stimuleren en verdiepen, hen aansporen om ieder op zijn plaats en volgens zijn mogelijkheid deel te nemen aan de Vlaamse actie, een sterke solidariteit betreffende de Nederlandse culturele waarden tot stand te brengen, de voortgezette culturele en wetenschappelijke vorming bevorderen en bijdragen tot het ontstaan in zijn schoot van ruime Vlaamse relatiekringen.

Het VVA wortelt in de traditie der Vlaamse studenten- en oud-studentenbewegingen. In zijn strijd tegen de verzuiling wil het naar geen enkele der gevestigde politieke partijen afglijden, doch voor alle ideologische richtingen gelijkelijk openstaan. Tegen de verlauwing en de verburgerlijking in wil het de strijdvaardigheid der Vlaamse intellectuelen voor de idealen van culturele autonomie en zelfbestuur handhaven en in die zin een belangrijke drukgroep zijn en blijven. Ook in zijn promotie van de Groot-Nederlandse gedachte sluit het aan bij een gevestigde waarde in de V.B.

PIET CARPENTIER, FRANS VAN DER ELST
en PAUL BEECKMAN